

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

СТРАХУВАННЯ

методичні рекомендації для практичних занять здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінансів, банківської справи та страхування», спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної форми навчання

МИКОЛАЇВ

2020

УДК 368.013

С83

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету протокол №__ від _____ року.

Укладачі:

- Н. М. Сіренко д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
- Н.О. Шишпанова – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Рецензенти:

- Ю.Ю. Чебан – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв;
- В.В. Сокур – начальник відділення в м. Миколаїв Приватного акціонерного товариства «Українська пожежно-страхова компанія»

© Миколаївський національний аграрний університет, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів.....	7
Практичне завдання до теми 1. Сутність, принципи і роль страхування.....	8
Практичне завдання до теми 2. Класифікація страхування.....	13
Практичне завдання до теми 3. Страхові ризики та їх оцінка.....	20
Практичне завдання до теми 4. Страховий ринок.....	27
Практичне завдання до теми 5. Страхова компанія як суб'єкт страхового ринку.....	33
Практичне завдання до теми 6. Державне регулювання страхової діяльності.....	38
Практичне завдання до теми 7. Особисте страхування.....	41
Практичне завдання до теми 8. Майнове страхування.....	48
Практичне завдання до теми 9. Страхування відповідальності.....	52
Перелік рекомендованих літературних джерел та законодавчо-нормативних актів.....	58

ВСТУП

Страховання у ринковій економіці виявляється ефективним інструментом захисту від можливих ризиків, який забезпечує неперервність та безперебійність процесу відтворення, соціально-економічну стабільність у суспільстві, слугує одним із головних джерел інвестиційного капіталу.

Специфічні страхові відносини є об'єктом страхової науки і, відповідно, предметом вивчення навчальної дисципліни «Страховання», яка розкриває фундаментальні питання теорії страхування, розглядає його економічну суть, функції, роль і сферу застосування. Становлення ринкової економіки неможливе без добре підготованих фахівців, які опанували фундаментальні принципи організації страхових відносин.

Володіння знаннями основ страхування в сучасних умовах має важливе значення, оскільки допомагає зробити правильний вибір ділового партнера, забезпечити підвищення фінансової стійкості власного бізнесу, самостійно розробити програми зниження ризиків, що виникають у процесі здійснення підприємницької діяльності.

Мета дисципліни полягає в оволодінні теоретико-методичних та практичних навиків у сфері страхових взаємовідносин, вивченні сутності і форм прояву ризику, що сприятиме об'єктивній оцінці економічних процесів, розумінню суті, місця та значення страхування для успішного управління цими процесами.

Завдання курсу – оволодіння майбутніми спеціалістами теоретико-методичних та практичних навиків розробки та здійснення страхових операцій, з'ясувати роль страхування в економічній розбудові суспільства; володіти не лише теоретичними знаннями, а й практичними навичками та вміннями визначити сукупність заходів по ефективному страховому захисту.

Об'єктом дослідження дисципліни є процеси розрахунків між страховиком та страхувальником, що здійснюються в країні та поза її межами.

Предметом навчальної дисципліни «Страховання» є специфічні страхові відносини.

Компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Здатність планувати та управляти часом.
4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
5. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
7. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
9. Здатність бути критичним і самокритичним.
10. Здатність працювати у команді.
11. Здатність працювати автономно.
12. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

13. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
14. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
15. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
16. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
17. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.
18. Здатність оволодіння знаннями щодо особливостей формування доходів, витрат і обчислення фінансових результатів, а також методів забезпечення фінансової надійності страховиків.
19. Здатність застосовувати практичні навички щодо умов укладання страхової угоди та порядок здійснення більшості видів страхування, у тому числі у сфері соціального страхування (володіння умовами страхування на випадок втрати працездатності, безробіття, пенсійного страхування), володіння методикою формування ресурсів державних цільових фондів, управління діяльністю фондів соціального страхування.
20. Здатність демонструвати на практиці знання з міжнародного страхування, зокрема щодо організаційно-правових питань та міжнародних видів страхування, розвитку світового ринку страхових послуг, у тому числі у провідних країнах світу, системи перестраховування.

Програмні результати навчання.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти **повинні знати:**

- знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;
- знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем;
- знати механізм функціонування державних фінансів, у тому числі бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування;
- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави;
- знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

вміти:

- визначати особливості функціонування сучасних світових та національних

- фінансових систем та їх;
- володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова система, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
 - ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем;
 - володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
 - використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності;
 - володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів;
 - вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;
 - спілкуватись в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності;
 - застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
 - визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку;
 - демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;
 - виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань;
 - виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення;
 - визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

СКЛАД, ОБСЯГ І ТЕРМІНИ ВИКОНАННЯ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Найменування	Обсяг, кредит	Сума залікових балів	Найменування тем	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тижднів	Термін контрольного заходу
				Лекції	Практичні	Самостійна робота		
Основи страхування	1,46	16-29	Сутність, принципи і роль страхування	2	1	-	1	1
			Класифікація страхування	2	1	4	2	2
			Страхові ризики та їх оцінка	4	2	4	3,4	4
			Страховий ринок	4	2	4	5,6	6
			Страхова організація	2	1	4	7	7
			Державне регулювання страхової діяльності	2	1	4	8	8
Поглиблені аспекти страхування	1,54	20-31	Особисте страхування	4	2	4	9,10	10
			Майнове страхування	4	2	4	11,12	12
			Страхування відповідальності	4	2	4	13,14	14
			Перестраховання і співстрахування	2	-	2	14	14
			Доходи, витрати і прибуток страховика	-	-	6	15	15
			Фінансова надійність страхової компанії	-	-	6	15	15
Всього	3,0	36-60		30	14	46		

Практичне заняття до теми 1:

Сутність, принципи та роль страхування

Питання для опитування:

1. Страхування як історична та економічна категорія.
2. Функції та основні принципи страхування.
3. Об'єкти та суб'єкти страхування.
4. Страхова термінологія.

Дати визначення термінів: страхування, страховик, страхувальник, функції страхування, принципи страхування, франшиза, умовна франшиза, безумовна франшиза, застрахований, вигодонабувач, страхові агенти, страхові брокери, викупна сума, договір страхування, страхове відшкодування, страховий випадок, страховий збиток, страхова сума, страховий платіж, страховий поліс, страховий сертифікат, страховий тариф, страховий ризик.

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Дати відповіді на тестові завдання:

1. Виберіть основну причину виникнення та існування страхування?

- а) захист майнових інтересів суб'єктів виробничих відносин і суспільства від несприятливих подій (ризиків);
- б) створення сезонних запасів;
- в) збільшення обсягів виробництва;
- г) здійснення запобіжних заходів, спрямованих на зменшення страхового ризику.

2. Зміст категорії страхового захисту складає:

- а) спосіб локалізації небезпечних об'єктів;
- б) економічні відносини щодо профілактики, усунення, локалізації збитків внаслідок несприятливих подій;
- в) механізм забезпечення підприємств фінансовими ресурсами;
- г) збільшення товарних запасів у зв'язку з впливом чинника сезонності.

3. Які специфічні риси властиві економічній категорії страхового захисту?

- а) сукупність відносин перерозподілу;
- б) ймовірний характер настання страхового випадку;
- в) об'єктивні взаємовідносини між людьми;
- г) необхідність проведення превентивних та репресивних заходів.

4. Які функції виконує страхування?

- а) економічну, розподільчу;
- б) розподільчу, заощаджувальну;
- в) заощаджувальну, ризикову;
- г) стимулюючу, формування страхових резервів.

5. Суть ризикової функції страхування розкриває:

- а) створення системи страхових резервів;
- б) передача за певну плату страховикові матеріальної відповідальності за наслідки ризику, зумовленого подіями, перелік яких передбачено договором страхування або чинним законодавством;

- в) зменшення наслідків страхових подій;
- г) перерозподіл коштів між страхувальниками.

6. Не відноситься до функцій страхування:

- а) страховий інтерес, суброгація;
- б) превентивна, ощадна, ризикова;
- в) формування і використання страхових резервів;
- г) всі відповіді вірні.

7. Принципами страхування є:

- а) цільове призначення коштів страхових резервів;
- б) повернення страхових платежів;
- в) франшиза, максимальна сумлінність;
- г) максимальна сумлінність;

8. В чому полягає головна роль розвитку страхування в економічній системі суспільства?

- а) страхування підвищує ступінь безпеки бізнесу;
- б) страхування стимулює підвищення продуктивності праці;
- в) у страхуванні створюються значні резерви грошових резервів, що стають джерелом зростання інвестицій в економіку;
- г) страхування дає змогу оптимізувати ресурси, що спрямовуються на організацію економічної безпеки.

9. Страховий інтерес – це:

- а) сукупність відносин перерозподілу;
- б) умова, що визначає взаємини договірних сторін у разі зміни у майбутньому обставин, передбачених угодою, чи в разі виникнення якихось нових обставин;
- в) шкода, якої завдано застрахованому майну внаслідок страхового випадку і яка підлягає відшкодуванню;
- г) страхова сума, якою оцінюється збиток у зв'язку з імовірністю загибелі застрахованих осіб чи інших істот або можливим пошкодженням (знищенням) застрахованого майна та іншими матеріальними втратами.

10. Страховий ризик – це:

- а) сам факт настання страхового випадку;
- б) збиток, що спричинює виплату всієї страхової суми;
- в) ймовірна подія чи сукупність подій, на випадок яких здійснюється страхування;
- г) ризик допущення помилки під час формування страхового портфеля.

ЗАВДАННЯ 2. Визначити правильні (п) чи неправильні (н) є твердження.

1. Поняття страховий агент та страховий брокер ототожнюються.
2. Страхові агенти одержують за роботу комісійну винагороду.
3. Умовна франшиза встановлює відповідальність страхової компанії за частину збитку, який перевищує франшизу і звільняє від відповідальності за частину збитку в межах франшизи.
4. Аквізиція – це початковий етап реалізації страхової послуги.
5. Страхова сума за договором страхування встановлюється за бажанням

- страхувальника і може перевищувати вартість майна за ринковими цінами.
6. Франшиза – це передача страхувальником страховикові права на стягнення заподіяної шкоди з третіх (винних) осіб у межах виплаченої суми.
 7. Суброгація – це право страховика звернутися до інших страховиків, які за проданими полісами несуть відповідальність перед одним і тим самим конкретним страхувальником, з пропозицією розділити витрати з відшкодування збитків.
 8. Контрибуція – це передача страхувальником страховикові права на стягнення заподіяної шкоди з третіх (винних) осіб у межах виплаченої суми.
 9. Страхова премія – це винагорода страхувальнику за беззбиткове проходження договору страхування.
 10. Страхова сума – це сума компенсації, що її виплачує страховик страхувальникові за збиток, спричинений застрахованому майну страховим випадком.
 11. Об'єктами страхування є страхувальник, страховик, застрахований, страхові агенти, страхові брокери.
 12. Страхування може бути джерелом збагачення за рахунок дії заощаджувальної функції.
 13. Ризикова функція діє не у всіх видах страхування.
 14. Заощаджувальна функція діє тільки у страхуванні життя.
 15. Предметом безпосередньої діяльності страхових компаній в Україні може бути тільки страхування, перестраховання, фінансова діяльність за рахунок тимчасово вільних коштів страхових резервів та управління нею.
 16. Сутність страхового захисту полягає у постійному існуванні ризику та необхідності проведення захисних заходів.
 17. Превентивні заходи пов'язані зі зменшенням наслідків подій, що відбулися.
 18. Економічна природа страхування пов'язана з постійним існуванням ризику.

ЗАВДАННЯ 3.

3.1 Надати порівняльну характеристику страхових посередників (табл. 1.1)

Таблиця 1.1 Порівняльна характеристика страхових посередників

Ознака	Страховий агент	Страховий брокер
Мета діяльності		
Організаційно-правова форма		
Ліцензування		
Форма співпраці зі страховиком		
Вид послуг		
Захист інтересів		
Комісійні		
Відповідальність перед страхувальником		
...		

3.2 Визначити права страховика та страхувальника. Заповнити табл.1.2

Таблиця 1.2 **Права страховика та страхувальника**

Права страховика	Права страхувальника
1.	1.
2.	2.
...	...

3.3 Визначити обов'язки страховика та страхувальника. Заповнити табл.1.3

Таблиця 1.3 **Обов'язки страховика та страхувальника**

Обов'язки страховика	Обов'язки страхувальника
1.	1.
2.	2.
...	...

ЗАДАЧІ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ

Задача 1

На підставі наведених даних та з використанням принципу контрибуції розподіліть відповідальність за покриття збитку між страховими компаніями: майновий об'єкт було застраховано в чотирьох страхових компаніях, у тому числі в страховій компанії «КНЯЖА» – на 40000 грн., у страховій компанії «Оранта» – на 10000, у страховій компанії «Глобус» – на 20000, у страховій компанії «Арсенал-страхування» – на 30000 грн. При цьому вартісна оцінка застрахованого об'єкта становила 40000 грн. Поясніть сутність принципу контрибуції.

Задача 2

Підприємство застрахувало майно від ризику неправомірних дій третіх осіб на суму 400 тис грн. Страховий тариф визначено на рівні 0,5% від страхової суми. Договором передбачена умовна франшиза «вільно від 1% від страхової суми», за що страхова компанія «Арсенал-страхування» надала підприємству знижку з нарахованого страхового платежу в розмірі 2%. У результаті настання страхового випадку фактичний збиток визначено у сумі 100 тис. грн. Розрахуйте суму страхового платежу та страхового відшкодування.

Задача 3

Визначити, чи виплачується передбачена договором страхування умовна франшиза, якщо: страхова сума дорівнює 110 тис. грн; фактичний збиток буде 760 грн; договором страхування передбачена умовна франшиза 2,0% («Вільно від x %»).

Задача 4

Визначити, чи виплачується передбачена договором страхування умовна франшиза, якщо: фактичний збиток буде 2,0 тис. грн.; договором страхування передбачена умовна франшиза 2,0 тис. грн («Вільно від x тис. грн).

Задача 5

У результаті пожежі на складі підприємства згоріла готова продукція на суму 957 тис. грн. За договором страхування передбачена франшиза 17%, а страхова сума становить 2000 тис. грн. Який вид франшизи (умовну чи безумовну) доцільніше використати страхувальникові й страховикові, умовну чи безумовну?

Задача 6

Страхувальник уклав договір страхування на суму 364 тис. грн. У результаті настання страхового випадку збитки склали 212 тис. грн. Визначити суму страхового відшкодування, якщо в договорі страхування передбачена: 1) безумовна франшиза – 150 тис. грн; 2) умовна франшиза – 250 тис. грн.

Задача 7

Розглянути варіанти відшкодування збитків з використанням умовної і безумовної франшизи у розмірі 15%, якщо об'єкт страхування застрахований на суму 854 тис. грн. Збитки складають: 1) 150 тис. грн; 2) 100 тис. грн.

Задача 8

Гуртожиток має бути застрахований від вогневих ризиків на суму 120 млн грн. Страхова компанія за даним видом страхування використовує умовну франшизу 5%. Яке відшкодування буде виплачено, якщо збиток складає 5 млн грн.

Задача 9

Розрахувати обсяг страхового відшкодування та розмір франшизи, виходячи з наведених даних:

Назва показника	Варіанти			
	1	2	3	4
Дійсна вартість майна, тис. грн.	800	700	500	1000
Страхова сума, тис. грн.	800	600	500	1000
Розмір франшизи:				
а) безумовної, %	6,0	-	7,0	-
б) умовної, %	-	14,0	-	10,0
Фактичний збиток внаслідок страхової події, тис. грн.	300	220	450	100

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні ознаки, які характеризують специфіку страхування як економічної категорії.
2. Охарактеризуйте історичні умови виникнення та етапи розвитку страхування.
3. Яку роль виконує страхування в розвитку сучасних суспільних соціально-економічних відносин?
4. Яка, на вашу думку, найбільш важлива функція страхування? Як вона співвідноситься з іншими функціями?
5. Наскільки важливим і необхідним є дотримання основних принципів страхування?

Практичне заняття до теми 2:

Класифікація страхування

Питання для опитування:

1. Сутність класифікації, її критерії та ознаки
2. Класифікація страхування за об'єктами
3. Класифікація страхування за формами здійснення

Дати визначення термінів: класифікація у страхуванні, добровільне страхування, обов'язкове страхування, системи страхування, майнове страхування, особисте страхування, страхування відповідальності.

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Дати відповіді на тестові завдання:

1. Порядок добровільного страхування встановлюється:

- а) законами України;
- б) постановами Кабінету Міністрів України;
- в) правилами страхування страхових компаній;
- г) нормативними документами Міністерства фінансів.

2. Які існують форми страхування?:

- а) особисте і майнове;
- б) добровільне і обов'язкове;
- в) матеріальне і фінансове;
- г) зовнішнє і внутрішнє.

3. До якої галузі відноситься страхування від нещасних випадків на транспорті?:

- а) особистого;
- б) майнового;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестраховання.

4. Правила обов'язкового страхування встановлює:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Ліга Страхових Організацій України;
- г) страховик.

5. До якої галузі відноситься медичне страхування?:

- а) майнового;
- б) особистого;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестраховання.

6. До якої галузі відноситься страхування автотранспортних засобів?:

- а) майнового;
- б) особистого;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестраховання.

7. За спеціалізацією страховики поділяються на:

- а) державні й приватні;
- б) некеровані й ті, що підлягають регулюванню;
- в) іноземні та вітчизняні;
- г) зі страхування життя та з ризикового страхування.

8. Майнове страхування – це:

- а) вид страхування;
- б) форма страхування;
- в) галузь страхування;
- г) сфера страхування.

9. За формою проведення страхування може бути:

- а) обов'язковим;
- б) соціальним;
- в) медичним;
- г) добровільним;
- д) майновим.

10. Формою соціального захисту і зміцнення матеріального добробуту населення є:

- а) майнове страхування;
- б) особисте страхування;
- в) страхування відповідальності;
- г) добровільне страхування;
- д) обов'язкове страхування.

11. За галузями страхування поділяється на:

- а) обов'язкове і добровільне;
- б) майнове, медичне і страхування відповідальності;
- в) майнове, особисте і страхування відповідальності;
- г) добровільне і примусове.

12. За статусом страховика розрізняють страхування:

- а) обов'язкове і добровільне;
- б) юридичних осіб і фізичних осіб;
- в) майнове, особисте і екологічне;
- г) державне, комерційне і взаємне.

13. За статусом страхувальника розрізняють страхування:

- а) обов'язкове і добровільне;
- б) юридичних осіб і фізичних осіб;
- в) майнове, особисте і екологічне;
- г) державне, комерційне і взаємне.

14. Класифікація страхування за об'єктами передбачає його поділ на:

- а) обов'язкове і добровільне;
- б) юридичних осіб і фізичних осіб;
- в) галузі, підгалузі й види;
- г) сфери і види.

15. До якої галузі відноситься страхування кредитних ризиків?:

- а) майнового;
- б) особистого;

- в) страхування відповідальності;
- г) перестраховання.

ЗАВДАННЯ 2. Визначити правильні (п) чи неправильні (н) є твердження.

1. Мінімальний термін дії договору страхування життя встановлюється на основі узгодження інтересів страхувальника і страховика.
2. Страховий договір у сфері загального страхування укладається на період не менший трьох років.
3. Страхування життя відрізняється від загального страхування терміном і характером дії договору страхування.
4. Рід небезпек дозволяє поділити страхування на майнове, особисте та відповідальності.
5. Страхування життя є виключно добровільним видом страхування.
6. У сфері загального страхування страховий внесок сплачується одноразово і по закінченню терміну страхування не повертається.
8. Медичне страхування і страхування від нещасних випадків можуть бути об'єднані під назвою «страхування здоров'я».
9. В правовому полі діяльності страховиків в Україні предмет страхування визначено Законом «Про страхування».
10. За формою проведення страхування буває обов'язкове та особисте.
11. За системою першого ризику збитки відшкодовуються на пропорційній основі.
12. Страхове забезпечення в добровільному страхуванні залежить від бажання страхової організації.
13. Існують такі галузі страхування: обов'язкове; майнове; добровільне; страхування життя; особисте, відповідальності.
14. Відповідно до Закону України «Про страхування» обов'язковими є: страхування засобів водного транспорту; страхування спортсменів вищих категорій; страхування кредитів; страхування заставного майна; особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
15. Відповідно до Закону України «Про страхування» добровільними є: страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів; страхування фінансових ризиків; страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності; страхування відповідальності морського судновласника; страхування залізничного транспорту.

ЗАВДАННЯ 3. Підберіть правильну відповідь до основних термінів і понять (табл.2.1).

Таблиця 2.1 Основні терміни страхування та їх визначення

<i>№</i>	<i>Терміни</i>	<i>Їх визначення</i>	<i>№</i>
<i>1</i>	Класифікація страхування	Форма страхування, при якій визначені законодавством страхувальники сплачують внески за рахунок державного бюджету.	<i>А</i>
<i>2</i>	Мета класифікації страхування	Сфера діяльності страхових компаній, що пов'язана з укладенням договорів на тривалий термін та дією нагромаджувальної функції.	<i>Б</i>

3	Історичні ознаки	Форма страхового захисту, за якої страхувальники, котрі мають споріднені майнові інтереси та ризики, одночасно є членами страхового товариства.	В
4	Економічні ознаки	Страховання, що захищає майнові інтереси, пов'язані з відшкодуванням збитків, завданих життю, здоров'ю чи майну третьої фізичної особи або майну третьої юридичної особи.	Г
5	Юридичні ознаки	Набір специфічних ризиків, що супроводжують господарську діяльність суб'єктів підприємництва.	Д
6	Спеціалізація страховика	Ознаки, на які впливають економічні умови здійснення страховання в конкретній країні, ступінь розвитку страхової справи.	Є
7	Рід небезпек	Ознаки, при яких можна відслідковувати еволюцію страховання взагалі та окремих його видів, форм страхових організацій протягом тривалого періоду.	Ж
8	Статус страховика	Юридична ознака, що поділяє страховання на добровільне та обов'язкове.	З
9	Статус страхувальника	Розподіл усієї сукупності страхових відносин на ієрархічно пов'язані ланки таким чином, щоб кожна наступна ланка була частиною попередньої.	І
10	Предмет страховання	Форма страховання, що ґрунтується на принципах обов'язковості як для страхувальника, так і для страховика	Й
11	Майнове страхування	Класифікаційна ознака, яка використовується з метою поділу страхових компаній на дві групи: СК «Лайф», СК «нон-Лайф».	К
12	Особисте страхування	Наукова система розподілу страхування на різні сфери діяльності, галузі, підгалузі та форми.	Л
13	Страховання відповідальності	Форма страховання, що здійснюється на підставі добровільно укладеного договору між страхувальником і страховиком.	М
14	Загальне страхування	Страховання, що захищає майнові інтереси, пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю та додатковою пенсією.	Н
15	Страховання життя	Страховання, що захищає майнові інтереси, пов'язані з правом володіння, користування та розпорядження майном.	О
16	Форма проведення страховання	Ознаки, що визначають умови та форми проведення страховання, спираючись на внутрішню законодавчу базу та міжнародні угоди, підписані державою.	П
17	Відповідність певних видів страхування вимогам внутрішнього та зовнішнього законодавства	Система страхування, в основі якого перебуває механізм розподілу прибутків та збитків між учасниками і оператором, що відповідає нормам шариату, які спираються на Коран і Суну, головні єдуховні книги ісламу.	Р
18	Обов'язкове страхування	Система страхового забезпечення, за якої розмір страхового відшкодування дорівнює сумі фактичних збитків, але не перевищує страхової суми.	С
19	Добровільне страхування	Класифікаційна ознака, що використовується з метою виокремлення трьох галузей страхової діяльності.	Т

20	Державне страхування	Система страхового забезпечення, за якої страхове відшкодування виплачується пропорційно до тієї частки збитків, яку становить страхова сума до страхової оцінки.	У
21	Взаємне страхування	Класифікаційна ознака, що диференціює страхові послуги на ті, що обслуговують майнові інтереси фізичних осіб та послуги, що обслуговують майнові інтереси юридичних осіб.	Ф
22	Такафул - страхування	Юридична ознака, що використовується з метою ліцензування страхової діяльності.	Х
23	Система першого ризику	Класифікаційна ознака, що дає змогу поділити страхування на державне, комерційне та взаємне.	Ц
24	Система страхового забезпечення	Одна з основних умов страхування, на якій базується метод обчислення страхового відшкодування; зумовлює ступінь відшкодування збитку, тобто співвідношення між сумою застрахованого майна і страховим відшкодуванням.	Ч
25	Система пропорційної відповідальності	Сфера діяльності страхових компаній, що пов'язана з укладанням договорів страхування здебільшого на річний період часу та відсутністю заощаджувального характеру страхування.	Ш

ЗАВДАННЯ 4.

4.1 Розподілити добровільні види страхування за об'єктами (згідно ст.6 Закону України «Про страхування») (табл.4.2).

Таблиця 4.2 **Класифікація добровільних видів страхування за об'єктами**

Особисте страхування	Майнове страхування	Страхування відповідальності

4.2 Розподілити обов'язкові види страхування за об'єктами (відповідно до ст.7 Закону України «Про страхування») (табл.4.3).

Таблиця 4.3 **Класифікація обов'язкових видів страхування за об'єктами**

Особисте страхування	Майнове страхування	Страхування відповідальності

ЗАДАЧІ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ

Задача 1

Вартісна оцінка об'єкта страхування становить 50 тис. грн. Обґрунтуйте вибір системи страхування – за системою першого ризику, якщо підприємство має кошти для страхування на суму 10 тис. грн. і страховий тариф дорівнює 4% від страхової суми. Розробіть пропозиції для страхової компанії щодо поліпшення страхового забезпечення застрахованого об'єкта

Задача 2

Автомобіль застраховано за системою першого ризику на суму 15 000 грн при страховій оцінці 25000 грн. Збиток страхувальника у зв'язку з пошкодженням автомобіля склав 18000 грн. Визначте розмір страхового відшкодування. Додатково розрахуйте суму відшкодування у випадку страхування автомобіля за системою пропорційної відповідальності та на основі дійсної вартості.

Задача 3

Розрахувати страхове забезпечення за системою першого ризику: вартість майна (грн.) становить 22650 грн., договір страхування був укладений на суму 5550 грн., сума збитків 12600 грн.

Задача 4

Підприємство застрахувало майно від ризику неправомірних дій третіх осіб на суму 400 тис. грн. Страховий тариф визначено на рівні 0,5 % від страхової суми. Договором передбачена безумовна франшиза "вільно від 1 %", за що страхова компанія надала підприємству знижку з нарахованого страхового платежу в розмірі 2%. У результаті настання страхового випадку фактичний збиток визначено в сумі: а) 100 тис. грн; б) 2000 грн; в) 420 тис. грн. Розрахуйте суму страхового платежу та страхового відшкодування за трьома варіантами збитків, якщо страхова оцінка майна 420 тис. грн. В якості системи страхового забезпечення використовується пропорційна відповідальність.

Задача 5

Вартість майна складає 400 тис грн. Договір страхування укладено на суму 200 тис. грн. Страхове забезпечення здійснюється за системою пропорційної відповідальності. Яку суму буде становити страхове відшкодування за втрачене внаслідок стихійного лиха майно, якщо сума заподіяних збитків склала 100 тис. грн?

Задача 6

Розрахувати суму страхового відшкодування для страхування майна з використанням системи пропорційної відповідальності за варіантами, наведеними в таблиці:

Вартісна оцінка об'єкта страхування, грн.	Страхова сума за договором, грн.	Фактична сума збитків, грн.
10000	9500	8300
5500	5000	5500
7200	7000	6800
6000	6000	4200
8000	7200	7200

Питання для самоконтролю:

1. Визначити переваги та недоліки добровільної та обов'язкової форми страхування.
2. З якою метою виконується класифікація страхування?
3. Які є види обов'язкового та добровільного страхування в Україні?

4. Які об'єкти майнового, особистого страхування та страхування відповідальності?
5. Назвіть основні ознаки добровільного страхування.
6. Оцініть світові тенденції розвитку такафул - страхування та можливості його поширення в Україні.

Практичне заняття до теми 3:

Страхові ризики та їх оцінка

Питання для опитування:

1. Сутність та класифікація ризику
2. Сутність та завдання актуарних розрахунків у страхуванні
3. Страховий тариф як ціна страхового ризику
4. показники страхової статистики та їх вплив на величину страхових тарифів
5. Сутність та різновиди страхових премій

Дати визначення термінів: страховий ризик, страховий тариф, брутто-тариф, нетто-тариф, витрати на ведення страхової справи, аквізиційні витрати, ліквідаційні витрати, страхова премія, актуарні розрахунки, акруарій.

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Дати відповіді на тестові завдання:

1. Які з наведених нижче завдань є завданнями актуарних розрахунків?

- а) збір абсолютних показників страхової статистики;
- б) математичне обґрунтування необхідного та достатнього обсягу страхового фонду;
- в) визначення класифікаційних ознак страхових премій;
- г) математичне обґрунтування необхідного обсягу витрат на ведення справи.

2. Нетто-ставка страхового тарифу за своїм економічним змістом є:

- а) показником складності ризику;
- б) показником збитковості страхової суми;
- в) показником складності збитку;
- г) показником норми збитковості.

3. Структуру брутто-тарифу формують:

- а) нетто-ставка та прибуток;
- б) витрати на ведення справи та прибуток;
- в) нетто-ставка та навантаження;
- г) нетто-ставка та витрати на ведення справи.

4. Витрати на ведення справи складаються з:

- а) аквізиційних витрат;
- б) ліквідаційних та управлінських витрат;
- в) інкасаційних витрат;
- г) всі вище перераховані види витрат є витратами на ведення справи.

5. Коефіцієнт кумуляції ризику показує:

- а) частоту збитку;
- б) частоту ризику;
- в) кількість страхових випадків, спричинених однією страховою подією;
- г) частоту страхової події.

6. Якою базою по відношенню до страхової премії виступає страховий тариф?

- а) кількісною;

- б) якісною;
- в) комбінованою;
- г) страховий тариф математично не пов'язаний зі страховою премією.

7. Економічний зміст страхової премії полягає в тому, що вона є:

- а) періодично повторюваним платежем;
- б) частиною національного доходу країни;
- в) частиною страхової суми;
- г) показником ефективності діяльності страхової компанії .

8. Якщо показник частоти збитку дорівнює одиниці, то це свідчить про:

- а) високий ступінь ризику;
- б) низький рівень збитковості страхової суми;
- в) достовірність настання страхового випадку для всіх застрахованих об'єктів;
- г) банкрутство страхової компанії.

9. Фактичний рівень збитковості страхової суми розраховується як:

- а) добуток коефіцієнта збитковості та норми збитковості;
- б) добуток складності ризику та коефіцієнта кумуляції ризику;
- в) добуток частоти збитку та частоти страхової події;
- г) добуток частоти збитку та складності збитку.

10. Складність збитку зменшується при:

- а) збільшенні страхової суми;
- б) зменшенні страхової суми;
- в) збільшенні обсягу страхових виплат;
- г) зменшенні обсягу страхових виплат.

11. За часом сплати страхові премії класифікуються на:

- а) достатній внесок;
- б) попередні премії;
- в) одноразові премії;
- г) розстрочені премії;
- д) авансові премії.

12. Класифікація страхових премій за способом відображення у бухгалтерському обліку передбачає їх поділ на:

- а) конкурентні премії;
- б) результативні премії;
- в) однорічні премії;
- г) ефективні премії;
- д) перехідні премії.

13. Ризикова премія за своїм змістом є:

- а) ризиковою надбавкою;
- б) чистою нетто-премією;
- в) брутто-премією;
- г) заощаджувальним внеском.

14. Авансова страхова премія за економічною природою відповідає:

- а) натуральній премії;
- б) індивідуальній премії;
- в) одноразовій премії;

г) конкурентній премії.

15. Середні страхові премії доцільно використовувати у випадку:

- а) страхування унікальних об'єктів;
- б) гарантованого притоку нових доброякісних ризиків;
- в) постійності складу клієнтів страховика;
- г) страхування майнових ризиків.

ЗАВДАННЯ 2. Визначити правильні (п) чи неправильні (н) є твердження.

1. Збитковість страхової суми (ймовірність збитків) показує питому вагу виплаченого страховиком відшкодування у страховій сумі усіх застрахованих об'єктів.
2. Коефіцієнт кумуляції ризику характеризує кількість страхових подій у розрахунку на один об'єкт страхування.
3. Частота страхових подій показує середнє число об'єктів, що постраждали від страхової події.
4. Організаційні витрати, пов'язані і заснуванням страхової компанії.
5. Актуарій – фахівець страхової справи, який займається розробкою нових правил страхування
6. Норма збитковості показує питому вагу виплаченого страхового відшкодування в страховій сумі усіх об'єктів, що постраждали.
7. Нетто - премія – це частина страхового внеску в грошовій формі, що покликана забезпечити покриття ризику.
8. Страхова премія – це винагорода, що виплачується страховиком страхувальникові за беззбиткове страхування.
9. Страховий тариф – це ставка внеску з одиниці страхової суми.
10. Підсумок актуарної калькуляції показує собівартість і вартість страхової послуги.

ЗАВДАННЯ 3. Підберіть правильну відповідь до основних термінів і понять (табл.3.1).

Таблиця 3.1 Основні терміни страхування та їх визначення

<i>№</i>	<i>Терміни</i>	<i>Їх визначення</i>	<i>№</i>
<i>1</i>	Ризик	Відносний показник страхової статистики, що дає інформацію про те, яка частина страхової суми знищена.	<i>А</i>
<i>2</i>	Ймовірність статистична	Частина нетто-ставки, що обчислюється з метою вирівнювання коливань обсягу страхового фонду залежно від нерівномірності настання страхових випадків.	<i>Б</i>
<i>3</i>	Ймовірність математична	Відношення суми виплаченого страхового відшкодування до страхової суми за всіма застрахованими об'єктами.	<i>В</i>
<i>4</i>	Ймовірність експертна	Ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування.	<i>Г</i>

5	АктUARні розрахунки	Відношення кількості ситуацій , при яких випадок настав, до кількості ситуацій, при яких можлива поява такого випадку, за умови, що всі випадки можуть настати з однаковою ймовірністю і є взаємонезалежні.	<i>Д</i>
6	АктUARна калькуляція	Відносний показник страхової статистики, що дає змогу оцінити те переоцінити частоту страхової події.	<i>Є</i>
7	Структура страхового тарифу	Відношення кількості пошкоджених (знищених об'єктів до кількості страхових подій.	<i>Ж</i>
8	Нетто-ставка	Ймовірність зазнати втрат очікуваної економічної (фінансової) користі або прямих збитків через появу непевної (випадкової) події щодо майнового інтересу членів суспільства.	<i>З</i>
9	Ризикова надбавка	Відношення суми виплаченого страхового відшкодування до загальної страхової суми за всіма застрахованими об'єктами.	<i>І</i>
10	Навантаження	Показник страхової статистики, що розраховується як добуток частоти страхових подій на коефіцієнта кумуляції ризику.	<i>Й</i>
11	Частота страхової події	Форма для обчислення витрат на здійснення певного виду страхування.	<i>К</i>
12	Коефіцієнт кумуляції ризику	Відносна частота появи випадку певного виду в сукупності всіх можливих випадків.	<i>Л</i>
13	Коефіцієнт збитковості	Сукупність економіко-математичних методів, використовуваних для розрахунку необхідного та достатнього обсягу ресурсів страхового фонду страхової компанії.	<i>М</i>
14	Норма збитковості	Питома вага кожного елемента страхового тарифу в загальній його сумі.	<i>Н</i>
15	Складність ризику	Плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування.	<i>О</i>
16	Складність збитку	Грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку.	<i>П</i>
17	Збитковість страхової суми	Офіційно вповноважена особа, яка має відповідну фахову підготовку та обчислює страхові тарифи.	<i>Р</i>
18	Частота збитку	Частина страхового тарифу, що складається з витрат на ведення справи та прибутку страховика.	<i>С</i>
19	Страховий тариф	Відношення суми виплаченого страхового відшкодування до суми зібраних страхових платежів.	<i>Т</i>
20	Страхова премія	Відношення кількості страхових подій до	<i>У</i>

		кількості застрахованих об'єктів.	
21	Страхова сума	Частина страхового тарифу, що забезпечує формування страхового фонду страхової компанії.	Φ
22	Актуарій	Ймовірність, що розраховується на основі практичного досвіду, знань, особистих відчуттів та об'єктивних фактів.	X

ЗАДАЧІ ДЛЯ ВИРШЕННЯ

Задача 1

Розрахувати нетто-ставку T_n , якщо відома :

- кількість виплат $K_v = 21$ за період (рік);
- кількість укладених договорів $K_d = 210$ у данному році;
- середня виплата на один договір $V_{ср} = 2550$ грн.;
- середня страхова сума на один договір $C_{ср} = 24000$ грн.

Задача 2

Розрахувати бруто-ставку T , якщо відома :

- нетто-ставка $T_{н2} = 0,22$ коп./ з 1 грн. страхової суми;
- навантаження до ведення справи $H_{вд} = 0,66$ коп/ з 1 грн. страхової суми;
- частка статей навантаження $H_c(\%) = 63\%$, що закладаються у відсотках до нетто-ставки

Задача 3

Розрахувати розмір страхової премії по додатковому страхуванню, якщо початкова сума, що дорівнює $\Pi = 30700$ грн, збільшилась на $M = 35\%$.

Заданий коефіцієнт $K_2 = 0,4$, враховуючий строк с моменту підвищення страхової суми до моменту закінчення договору страхування.

Задача 4

Страхова сума за договором становить 9 тис.грн. Тариф - нетто –24,9 грн. на 1000 одиниць страхової суми. Питома вага навантаження в бруто – ставці складає 19,5 %. Визначити:

- 1) Премію-нетто, премію-брутто та ціну страхової послуги.
- 2) Пояснити структуру страхової премії.

Задача 5

Нетто-премія становить 123 грн., навантаження до нетто-премії 35%. Обчислити бруто-премію.

Задача 6

Визначити розмір тарифної ставки, якщо нетто-ставка (T_n) дорівнює 0,6% страхової суми, а частка навантаження в структурі страхового тарифу складає 20%.

Задача 7

Розрахувати розмір тарифної ставки (T), якщо нетто ставка (T_n) становить 0,85% страхової суми, а частка навантаження в структурі страхового тарифу – 0,15.

Задача 8

Обчислити розмір середньої страхової виплати, якщо середня страхова сума складає 20 тис. грн., а коефіцієнт відношення ризиків – 0,8.

Задача 9

На підставі даних, наведених в таблиці, розрахуйте частоту страхових подій, коефіцієнт кумуляції ризику, коефіцієнт збитковості, норму збитковості, середні страхові суми застрахованих об'єктів та пошкоджених (знищених) об'єктів, складність ризику, складність збитку, частоту збитку, збитковість страхової суми. За результатами розрахунків виберіть найменш збитковий регіон.

Таблиця 3.2 Вихідні дані для розрахунку

Показники	Регіон 1	Регіон 2
1. Число застрахованих об'єктів, од.	3200	4000
2. Страхова сума застрахованих об'єктів, тис. грн.	110000	200000
3. Число пошкоджених (знищених) об'єктів, од.	1500	1200
4. Число страхових подій, од.	1100	900
5. Страхова сума пошкоджених (знищених) об'єктів, тис. грн.	55000	40000
6. Загальна сума виплаченого страхового відшкодування, тис. грн.	40000	35000
7. Сума зібраних страхових платежів, тис. грн.	85000	70000

Задача 10

Розрахуйте тарифну ставку для страхування майнового об'єкта, якщо ймовірність настання страхового випадку дорівнює 0,01, середня страхова сума, що приходить на один застрахований об'єкт, складає 7000 грн., середнє страхове відшкодування, що приходить на один пошкоджений (знищений) об'єкт – 5000 грн., кількість діючих договорів – 15000, частка навантаження в структурі страхового тарифу - 30 %, коефіцієнт гарантії безпеки страхового фонду 1,645. Дані про розсіювання можливих страхових відшкодувань відсутні.

Задача 11

За даними страхової компанії щодо страхування майна підприємств та організацій в регіоні (таблиця 3.3), визначити основні відносні показники страхової діяльності.

Таблиця 3.3 Вихідні дані для розрахунку

Показник	Сума
Кількість застрахованих об'єктів	110585
Сума застрахованого майна, тис. грн.	197425
Страхові платежі за об'єктами, тис. грн.	2746
Сума виплат страхового відшкодування, тис. грн.	1585
Кількість об'єктів, що постраждали	2048
Страхова сума об'єктів, що постраждали, тис. грн.	4369

Питання для самоконтролю:

1. З'ясуйте в процесі дискусії відмінності між суб'єктивністю і об'єктивністю ризику.
2. Яка з ймовірностей, запропонованих для вимірювання ризику, є найточнішою?
3. Дайте різноваріантні визначення ризику і виберіть найбільш точне. Обґрунтуйте свій вибір.
4. Запропонуйте критерій величини ризику і обговоріть його доцільність.
5. Чому ризику особистого походження складно виміряти і спрогнозувати ймовірність настання?
6. Чи є альтернатива актуарним розрахункам?
7. Обговоріть різницю між собівартістю, вартістю і ціною страхової послуги.
8. Актуарій: професія чи спеціальність?

Практичне заняття до теми 4: Страховий ринок

Питання для опитування:

1. Сутність і загальна характеристика страхового ринку
2. Структура страхового ринку
3. Об'єднання учасників страхового ринку
4. Страхування в зарубіжних країнах

Дати визначення термінів: ринок фінансових послуг, страховий ринок, страхова компанія, кептивні компанії, товариства взаємного страхування, перестрахові компанії, андерайтер, аварійний комісар, сюрвеєр, страхове бюро, страховий пул.

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Дати відповіді на тестові завдання:

1. Серед нижче наведених суб'єктів страхового ринку виберіть професійних оцінювачів збитків:

- а) диспашери, сюрвейєри
- б) сюрвейєри, андерайтери;
- в) аварійні комісари, диспашери;
- г) андерайтери, диспашери.

2. Хто є головними суб'єктами страхового ринку?

- а) об'єднання страховиків, страхувальники;
- б) страхові компанії, страхові посередники;
- в) товариства взаємного страхування, професійні оцінювачі ризиків;
- г) страхові компанії, страхувальники.

3. Що є товаром страхового ринку?

- а) страховий захист;
- б) страхове покриття;
- в) страхова послуга;
- г) страховий ризик.

4. В якій організаційно-правовій формі не можуть створюватись страхові компанії в Україні?

- а) акціонерні товариства;
- б) товариства взаємного страхування;
- в) командитні товариства;
- г) товариства з обмеженою відповідальністю;
- д) товариства з додатковою відповідальністю.

5. Спеціальним державним органом, який регулює страхову діяльність в Україні, є:

- а) Український комітет у справах нагляду за страховою діяльністю;
- б) Експертна рада з питань страхування при Кабінеті Міністрів України;
- в) Департамент фінансових установ та ринків;
- г) Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

6. Серед нижченаведених суб'єктів страхового ринку виберіть професійних оцінювачів ризиків:

- а) диспашери, актуарії;
- б) сюрвейери, андерайтери;
- в) аварійні комісари, актуарії;
- г) андерайтери, актуарії.

ЗАВДАННЯ 2. Визначити правильні (п) чи неправильні (н) є твердження.

- 1. В Україні страховиками визнаються лише юридичні особи, що створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств чи товариств з додатковою відповідальністю.
- 2. Договір страхування укладається лише в письмовій формі.
- 3. Страховий брокер має право діяти як від імені страхувальника, так і від імені страховика.
- 4. Кожен член товариства взаємного страхування незалежно від суми страхового внеску за умови виконання ним усіх зобов'язань перед товариством має право повністю отримати у разі настання страхового випадку належне йому страхове відшкодування.
- 5. Спеціально уповноваженим органом з питань державного регулювання страхової діяльності є Український комітет у справах нагляду за страховою діяльністю.
- 6. Страховики в Україні повинні отримати окрему ліцензію на кожен вид страхування, перелік яких визначено Законом України «Про страхування».
- 7. Основною загальною функцією страхових посередників є сприяння продажу страхових послуг.
- 8. Аварійні комісари – це професійні оцінювачі ризиків.
- 9. Андеррайтер діє від імені страховика та має право брати на страхування запропоновані ризики, визначати тарифні ставки та умови договорів страхування на основі норм страхового права;
- 10. Сюрвеєр встановлює причини настання страхового випадку, характер та розмір збитків, як правило займається дорожньо-транспортними пригодами.
- 11. Аварійний комісар інспектор чи агент страховика, здійснює огляд майна, яке приймається на оцінку, визначає ймовірність реалізації страхового ризику;
- 12. Аджастер діє від імені страховика при вирішенні та врегулюванні заявлених претензій страхувальників;

ЗАВДАННЯ 3.

3.1. Вкажіть складові системи страхового ринку (табл.4.1)

Таблиця 4.1 Складові системи страхового ринку

Внутрішнє середовище страхового ринку:	Зовнішнє середовище страхового ринку:	
	Прямої дії	Непрямої дії

3.2. Дайте характеристику етапам розвитку страхового ринку України (табл.4.2)

Таблиця 4.2 Етапи розвитку страхового ринку України

Етап	Період	Характеристика
1	1991-1993	
	...	

3.3. Заповніть таблицю 4.3.

Таблиця 4.3 Кількість страхових компаній на страховому ринку України

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Кількість страхових компаній на кінець року, у тому числі:			
СК «Life»			
СК «Non-Life»			

3.4. Охарактеризуйте структуру страхового ринку України (табл.4.4)

Таблиця 4.4 Структура страхового ринку

Ознаки структури страхового ринку	Характеристика

3.5. Вкажіть назви професійних оцінювачів ризиків і збитків (табл.4.5)

Таблиця 4.5 Професійні оцінювачі ризиків і збитків

Назва	Характеристика
	висококваліфікована і відповідальна особа страховика, уповноважена виконати необхідні процедури по розгляду пропозицій і прийняттю ризиків на страхування (перестраховання)
	інша назва даної особи – аджастер
	для даної особи є необхідність спеціальної кваліфікації (знань для з'ясування обставин і причин настання страхового випадку й визначення розміру збитку), підтвердженої свідоцтвом (сертифікатом) навчального закладу
	інспектор або агент страховика, який здійснює огляд застрахованого майна (суден, вантажів) і дає висновок щодо їх стану, розміру, пошкодження у разі аварій тощо
	оформляє страхові поліси, оцінює ризик, визначає ставки

	премій та інші умови страхування
	особа, яка встановлює причини настання страхового випадку і визначає розмір збитків
	спеціаліст з розрахунків аварій та розподілу загальної аварії між учасниками морського перевезення

3.6. Яких Ви знаєте лідерів аварійного комісарства, які діють на території України?

3.7. Визначте права і обов'язки аварійного комісара (табл. 4.6)

Таблиця 4.6 **Права і обов'язки аварійного комісара**

Права і обов'язки аварійного комісара	права	обов'язки
з дозволу особи або органу, які проводять розслідування, знайомитися з матеріалами слідства, бути присутнім під час проведення слідчих дій і порушувати клопотання стосовно обставин і причин настання страхового випадку		
визначати форми й методи виконання зобов'язань на підставі законодавства і умов договору		
кваліфіковано, неупереджено, об'єктивно і у зазначений термін виконувати свої зобов'язання		
отримувати необхідні пояснення в письмовій або усній формі від сторін, причетних до настання страхового випадку		
не розголошувати будь-яку інформацію про об'єкт страхування без згоди на це страховика і страхувальника		
надавати на запити Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, а також слідчих органів інформацію про обставини настання страхового випадку та заподіяну шкоду		

3.8. Вкажіть назву і рік створення вказаного об'єднання страховиків (табл. 4.7)

Таблиця 4.7 **Характеристика об'єднань страховиків в Україні**

Назва	Характеристика	Рік створення
	Найбільш впливове і масове об'єднання страховиків. Ця організація реалізує захист прав та інтересів учасників ринку страхових послуг; сприяє формуванню та вдосконаленню правової бази страхової діяльності та ін.	
	Об'єднання страховиків, які мають право здійснювати обов'язкове авіаційне страхування цивільної авіації.	

	Юридична особа, розташована в м. Києві, утримується за рахунок коштів страховиків, котрим дозволено займатися страхуванням відповідальності власників транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам, та за умовами, передбаченими міжнародними договорами України щодо вказаного виду страхування	
	Об'єднання страховиків, які мають дозвіл (ліцензію) на здійснення морського страхування	
	Об'єднання створено з метою сприяння розвитку відкритого й однаково доступного для всіх медичного страхового ринку в Україні шляхом впровадження єдиних правил, вимог і стандартів діяльності	

3.9. Назвіть причини знання організації національних систем страхування та особливостей страхування в зарубіжних країнах:

ЗАВДАННЯ 4.

4.1 Дайте відповідь на ситуаційні питання.

1. Скільки назв українських страхових компаній Ви можете перерахувати? Які?	
2. Чи користувалися Ви цілеспрямовано послугами страхових компаній? Якщо так, то з яких видів страхування?	
3. Чи вважаєте Ви, що страхування відповідальності власників автотранспортних засобів повинно бути обов'язковим?	
4. Як Ви вважаєте, який вид страхування є найбільш перспективним в Україні (страхування життя, добровільне страхування відповідальності, добровільне майнове страхування, обов'язкові види страхування, медичне страхування).	
5. Що, на Вашу думку, заважає українським страховикам розвиватися?	

ЗАДАЧІ ДЛЯ ВИРШЕННЯ

Задача 1

Приватна юридична компанія є страховим агентом страхової компанії «Лідер». Юридичною компанією на правах агента укладено договір страхування будівельного підприємця від усіх ризиків (страховий тариф 3,0%) і договір страхування ризиків монтажних робіт (страховий тариф 3,5%) на страхові суми відповідно 500 тис. грн. і 700 тис. грн. Агентським договором передбачено, що комісійна винагорода становить 7% від сплачених премій. Розрахувати обсяг комісійної винагороди агента. Вказати, хто сплачує комісійну винагороду страховому агенту і пояснити відмінності між страховими агентами і страховими брокерами.

Задача 2

Розрахувати суми страхових відшкодувань, виплачених страхувальнику кожним страховиком в разі знищення майна при настанні страхового випадку. Дійсна вартість знищеного майна становить 6000 грн. Майно застраховане у трьох страховиків. Страхові суми становлять відповідно – 2000, 5000, 4500 грн. Визначити особливості встановлення розміру збитків при страхуванні домашнього майна громадян.

Питання для самоконтролю:

1. Об'єкт, суб'єкти страхового ринку та його призначення.
2. Що входить до інфраструктури страхового ринку?
3. Хто такі страхові посередники, які функції вони виконують?
4. Який сучасний стан страхового ринку України.
5. Які перспективи розвитку страхової діяльності в Україні.
6. Розкажіть про зарубіжний досвід функціонування страхових ринків.

Практичне заняття до теми 5:

Страхова компанія як суб'єкт страхового ринку

Питання для опитування:

1. Класифікація страхових компаній.
2. Процес створення страхової компанії.
3. Припинення діяльності страхової компанії.

Дати визначення термінів: страхова компанія, універсальні страхові компанії, перестрахові компанії, статутний капітал, ліцензія страхової діяльності, представництво страховика, реорганізація страхової компанії, ліквідація страхової компанії.

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н) є твердження.

1. В Україні страховиками визнаються лише юридичні особи, що створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств чи товариств з додатковою відповідальністю.

2. Договір страхування укладається лише в письмовій формі.

3. Страховий поліс і страховий договір різні за юридичним змістом і юридичною силою документи.

4. Страховий брокер має право діяти як від імені страхувальника, так і від імені страховика.

5. Кожен член товариства взаємного страхування незалежно від суми страхового внеску за умови виконання ним усіх зобов'язань перед товариством має право повністю отримати у разі настання страхового випадку належне йому страхове відшкодування.

6. Спеціально Уповноваженим органом з питань державного регулювання страхової діяльності є Український комітет у справах нагляду за страховою діяльністю.

7. Страховики в Україні повинні отримати окрему ліцензію на кожен вид страхування, перелік яких визначено Законом України «Про страхування».

8. Договір страхування вступає в силу з моменту досягнення сторонами угоди про страхування.

9. Основною загальною функцією страхових посередників є сприяння продажу страхових послуг.

10. Уповноважений орган має право призначити проведення примусової санації страховика у разі: невиконання ним зобов'язань перед страхувальниками протягом трьох місяців.

ЗАВДАННЯ 2. Підберіть правильну відповідь до основних термінів і понять (табл. 5.1)

Таблиця 5.1 Основні терміни страхування та їх визначення

<i>№</i>	<i>Термін</i>	<i>Значення поняття</i>	<i>№</i>
1	<i>Страховий ринок</i>	Система , що охоплює реєстрацію страхових компаній, ліцензування та здійснення контролю за їх діяльністю.	<i>А</i>
2	<i>Андерайтер</i>	Добровільне об'єднання страхових компаній для спільного страхування певних ризиків.	<i>Б</i>
3	<i>Сюрвейєр</i>	Відокремлений підрозділ страхової компанії, який не має статусу юридичної особи та не може здійснювати страхову, а також будь-яку підприємницьку діяльність. Завданнями такого підрозділу є збір інформації, реклама, пошук клієнтів страховика в даному регіоні або країні, виконання репрезентативної функції.	<i>В</i>
4	<i>Аварійний комісар</i>	Відокремлений підрозділ страхової компанії, який надає представницькі послуги, виконуючи водночас деякі операції, пов'язані з підготовкою проектів страхових договорів , обстеженням наслідків страхових випадків.	<i>Г</i>
5	<i>Диспашер</i>	Кінцевий результат діяльності страхової компанії щодо задоволення потреб клієнтів, пов'язаних із захистом їх майнових та особистих інтересів.	<i>Д</i>
6	<i>Страховий продукт</i>	Висококваліфікована і відповідальна особа страховика, уповноважена виконати необхідні процедури по розгляду пропозицій і прийняттю ризиків на страхування (перестраховування).	<i>Є</i>
7	<i>Страховий агент</i>	Фахівець у галузі морського права, який здійснює розрахунки з розподілу витрат за загальною аварією між судном, фрахтом і вантажем.	<i>Ж</i>
8	<i>Страховий брокер</i>	Система взаємодіючих видів діяльності, спрямована на планування, визначення ціни, а також на рекламування та реалізацію страхової послуги.	<i>З</i>
9	<i>Аквізиція</i>	Відокремлений підрозділ страховика, що не є юридичною особою, може мати власну назву, відокремлений баланс та здійснювати страхову діяльність за видами, на які страховик отримав ліцензію і право на здійснення яких було надано загальними зборами учасників страховика.	<i>І</i>
10	<i>Страховий маркетинг</i>	Експерт чи агент, який здійснює огляд застрахованого майна і дає висновок щодо його стану, розміру пошкодження у разі аварій тощо.	<i>К</i>
11	<i>Страховий</i>	Укладання нових договорів страхування	<i>Л</i>

	<i>договір</i>	(продаж страхових полісів)	
12	<i>Інфраструктура страхового ринку</i>	Особи, які займаються визначенням причин настання страхового випадку та розміру збитків, кваліфікаційні вимоги до яких встановлюються актами чинного законодавства України.	<i>М</i>
13	<i>Строк дії договору страхування</i>	Юридична особа, що спеціалізується на забезпеченні страхового захисту та діє в межах виданої ліцензії.	<i>Н</i>
14	<i>Правила страхування</i>	Страхові компанії, що створюються потужними виробничими підприємствами, корпораціями або фінансово-промисловими групами для обслуговування власних потреб.	<i>О</i>
15	<i>Страховий поліс</i>	Сукупність установ та технічних методів, що забезпечують взаємозв'язок між усіма учасниками страхового ринку.	<i>П</i>
16	<i>Страховик</i>	Юридична особа – страховик, що створюється з метою страхування ризиків членів цього товариства.	<i>Р</i>
17	<i>Страхувальник</i>	Письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір страхування (подати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору.	<i>С</i>
18	<i>Представництво</i>	Юридичні особи або громадяни, які зареєстровані в установленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страхувальник.	<i>Т</i>
19	<i>Агенство</i>	Період часу впродовж якого забезпечується страховий захист.	<i>У</i>
20	<i>Філія</i>	Фізична або юридична особа, котра укладає із страховою компанією договір щодо страхування свого власного інтересу чи інтересу третьої особи, сплачує страхові премії і має право (за договором чи за законом) на отримання страхової виплати у разі настання страхового випадку.	<i>Ф</i>

21	<i>Кептивні страхові компанії</i>	Громадяни або юридичні особи, які діють від імені страховика і виконують частину його страхової діяльності.	<i>X</i>
22	<i>Система державного регулювання страхової діяльності</i>	Документ встановленого зразка, що видається страховиком страхувальникові, посвідчує укладений договір страхування та містить основні його умови.	<i>Ц</i>
23	<i>Товариство взаємного страхування</i>	Сукупність умов страхування, що розробляються страховиком самостійно та затверджуються в уповноваженому органі при видачі ліцензії	<i>Ч</i>
24	<i>Страховий пул</i>	Форма взаємозв'язку між учасниками страхових правовідносин (страхувальники, страховики, посередники).	<i>Ш</i>

ЗАВДАННЯ 3.

Страхова компанія «Життя» представила таку інформацію для отримання ліцензії:

- Заяву про видачу ліцензії;
- Копію свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності, засвідчену нотаріально;
- Копії установчих документів, засвідчені в установленому законодавством порядку;
- Довідку з банку про наявність сплаченого статутного капіталу в сумі 500000 грн.;
- Економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності;
- Інформацію про учасників страховика;
- Інформацію про голову виконавчого органу та його заступників, яка підписана керівником страховика і скріплена печаткою, копію диплома голови виконавчого органу страховика про вищу економічну освіту, копію диплома головного бухгалтера про вищу економічну освіту, засвідчені печаткою страховика і відповідним підписом.

Чи достатньо наведеного переліку документів для отримання ліцензії ?

ЗАВДАННЯ 4.

Страховою компанією «Життя» до Уповноваженого органу 05 березня 2016р. було подану заяву та комплект документів (зазначених у завданні 1) для отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності. 25 березня 2016р. Уповноваженим органом було повідомлено про відмову видачі ліцензії страховій компанії «Життя» по телефону. Керівництвом страхової компанії подано до суду з приводу відмови ліцензування.

Поясніть дії Уповноваженого органу. Обґрунтуйте правомірність дій Уповноваженого органу.

ЗАВДАННЯ 5.

Страхова компанія «Гарант» звернулась до Уповноваженого органу з питань нагляду за страховою діяльністю з проханням зареєструвати четверті зміни до правил страхування майна фізичних осіб, які подала в одному екземплярі. Чи задовольнить прохання страховика Уповноважений орган?

ЗАВДАННЯ 6.

Які засоби впливу повинна застосувати Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг до страхової компанії при таких порушеннях законодавства?

- а) в добровільних видах страхування замість договору застосовується лише спрощена його форма;
- б) безпідставно відмовлено страхувальникові у виплаті страхового відшкодування;
- в) страхування від нещасних випадків здійснюється за відсутності ліцензії;
- г) виявлено заниження відшкодування на суму 2000 грн.;
- д) не виконано припис щодо усунення виявлених порушень ліцензійних умов.

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть класифікацію страхових компаній. В чому полягає її суть і необхідність?
2. Охарактеризуйте процес створення страхової компанії.
3. Що є предметом безпосередньої діяльності страховика?
4. Який мінімальний розмір статутного фонду страховика?
5. Які є способи припинення діяльності страхової компанії?

Практичне заняття до теми 6:

Державне регулювання страхової діяльності

Питання для опитування:

1. Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності
2. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.
3. Ліцензування страхової діяльності в Україні.

Дати визначення термінів: державний нагляд за страховою діяльністю, система державного нагляду за страховою діяльністю.

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н) є твердження.

1. Договір страхування припинить свою чинність у випадку, коли страхувальник подасть неправдиві відомості про страховий випадок.
2. Договір страхування – це угода, що може бути укладена як в письмовій так і усній формах.
3. Дія договору страхування вступає в силу з моменту підписання.
4. Договір страхування припинить свою дію у разі надання недостовірних даних про страховий випадок.
5. Основний обов'язок страхувальника згідно з укладеним договором страхування своєчасно повідомити про страховий випадок.
6. Основний обов'язок страховика згідно з укладеним договором страхування своєчасно скласти страховий акт.
7. Правила страхування – це умови страхування, що розробляються страховиком самостійно і підлягають затвердженню в уповноваженому органі з питань нагляду за страховим ринком у складі ліцензійної справи.
8. Діяльність страхових агентів регулюють страхові компанії.
9. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні здійснює Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю.
10. Страховики, які отримали ліцензію на страхування життя, не мають права займатися іншими видами страхування
11. Стосовно правил страхування компетенція Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг зводиться до реєстрації.
12. Уповноважений орган видає страховикам ліцензію на проведення конкретних видів страхування
13. Ліцензії на проведення страхування життя видаються без зазначення в них строку дії.
14. Ліцензії на проведення загального ризикового страхування видаються на 5 років.

15. Уповноважений орган зобов'язаний розглянути заяву страховика про видачу йому ліцензії у строк, що не перевищує 60 календарних днів з часу одержання всіх передбачених цією статтею документів
16. Уповноважений орган встановлює окремий порядок видачі ліцензій, перелік документів, які додаються до заяви для одержання ліцензії філією страховика-нерезидента, терміни розгляду заяви філії страховика-нерезидента, виходячи з правил рівного доступу до ринків фінансових послуг.
17. Підставою для відмови у видачі юридичній особі ліцензії на здійснення страхової діяльності може бути невідповідність документів, що додаються до заяви, вимогам чинного законодавства України.
18. Про відмову у видачі ліцензії Уповноважений орган повідомляє юридичну особу в письмовій формі.
19. Державний нагляд за страховою діяльністю може бути спрямований на посилення якості виконання функцій щодо запобігання банкрутству страховиків

ЗАВДАННЯ 2. Вказати, що є метою державного нагляду за страховою діяльністю:

- 1.
- 2.
- 3.

ЗАВДАННЯ 3. Охарактеризуйте нагляд за учасниками страхового ринку за вказаними напрямками (табл.6.1).

Таблиця 6.1 Характеристика напрямів нагляду за учасниками страхового ринку

Напрямки	Характеристика
Реєстрація	
Ліцензування	
Проведення контрольних наглядових функцій:	

ЗАВДАННЯ 4. Визначте функції і права Уповноваженого органу в частині нагляду за страховою діяльністю (табл.6.2).

Таблиця 6.2 Функції та права Уповноваженого органу в частині нагляду за страховою діяльністю

Функції	Права

ЗАВДАННЯ 6. Охарактеризувати систему державного нагляду за страховою діяльністю в Україні (табл.6.3)

Таблиця 6.3 Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні

Орган державного нагляду	Функції

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності?
2. Охарактеризуйте систему державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.
3. Який орган здійснює ліцензування страхової діяльності в Україні?

Практичне заняття до теми 7: Особисте страхування

Питання для опитування:

1. Сутність та особливості особистого страхування
2. Страхування життя та його основні види
3. Страхування ренти і пенсій
4. Страхування від нещасних випадків
5. Медичне страхування

Дати визначення термінів: особисте страхування, страхування життя, норма дохідності, таблиця смертності, страхування дітей, весільне страхування, страхова рента, медичне страхування, асистанс, Асистанська компанія, .

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Дати відповіді на тестові завдання:

1. До якої галузі страхування відносять страхування від нещасних випадків :

- а) майнове страхування;
- б) особисте страхування;
- в) страхування відповідальності;
- г) правильною відповіді не має.

2. При укладанні договорів страхування від нещасних випадків враховують наступні фактори:

- а) професія та умови роботи;
- б) сімейний стан;
- в) хобі;
- г) вірні усі відповіді.

3. При страхуванні від нещасних випадків обов'язковим видом є:

- а) колективне страхування від нещасних випадків на виробництві;
- б) особисте страхування від нещасних випадків на транспорті;
- в) страхування школярів від нещасних випадків;
- г) страхування від нещасних випадків громадян, що виїжджають за кордон.

4. За умов обов'язкового особистого страхування від нещасного випадку на транспорті страховими випадками є:

- а) загибель або смерть застрахованого внаслідок нещасного випадку на транспорті;
- б) втрата особистого майна внаслідок нещасного випадку на транспорті;
- в) загибель або смерть застрахованого з будь яких причин під час проїзду на транспорті ;
- г) усі відповіді вірні.

5. Чи потрібна письмова згода застрахованої особи при укладанні договору страхування третіх осіб від нещасних випадків:

- а) так, потрібна завжди;

- б) так, крім страхування дітей у віці до 16 років;
- в) ні, не потрібна;
- г) вірної відповіді не має.

6. Який термін дії договору страхування від нещасних випадків встановлюється за згодою сторін:

- а) термін необмежений;
- б) від одного до дванадцяти місяців;
- в) від одного до трьох років;
- г) вірної відповіді не має.

7. За умов обов'язкового особистого страхування від нещасного випадку на транспорті розмір страхової суми для кожного застрахованого становить :

- а) 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- б) 6000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- в) 5000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- г) за домовленістю сторін.

8. За умов колективного страхування від нещасних випадків страхувальником може бути:

- а) дієздатний громадянин;
- б) юридична особа;
- в) вірні усі відповіді;
- г) вірної відповіді не має.

9. У разі одержання застрахованим травми внаслідок нещасного випадку на транспорті при встановленні йому інвалідності страховик виплачує наступні страхові суми:

- а) I групи – 100% страхової суми, II – 75% страхової суми, III – 50% страхової суми;
- б) I групи – 90% страхової суми, II – 75% страхової суми, III – 50% страхової суми;
- в) I групи – 90% страхової суми, II – 80% страхової суми, III – 50% страхової суми.

10. Обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті не поширюється на пасажирів:

- а) залізничного транспорту;
- б) автомобільного і електротранспорту міжміського сполучення;
- в) автомобільного і електротранспорту на міських маршрутах;
- г) внутрішнього водного.

11. До якої галузі страхування відносять медичне страхування?

- а) майнове страхування;
- б) особисте страхування;
- в) страхування відповідальності;
- г) страхування життя.

12. Залежно від способу фінансування виділяють такі системи медичного страхування:

- а) бюджетне, соціальне, приватне;
- б) колективне, індивідуальне;
- в) приватне, акціонерне, приватне;
- г) добровільне, обов'язкове.

13. При якому виді медичного страхування застосовується принцип солідарності?

- а) обов'язкове медичне страхування;
- б) соціальне медичне страхування;
- в) добровільне медичне страхування;
- г) перелічені в п. п. а, б.

14. Страхування на випадок втрати здоров'я з будь якої причини у зв'язку з хворобою та нещасним випадком це:

- а) медичне страхування;
- б) страхування від нещасних випадків;
- в) страхування життя;
- г) вірної відповіді не має.

15. Який документ видає страховик страхувальникові при обов'язковому медичному страхуванні?

- а) страховий поліс;
- б) довідка про стан здоров'я;
- в) страховий договір;
- г) направлення на лікування.

16. Страхові внески, які сплачуються страхувальником згідно з договором добровільного медичного страхування залежить від:

- а) фінансових можливостей страхувальника;
- б) програми медичного страхування;
- в) стану здоров'я застрахованої особи;
- г) вірні усі відповіді.

17. Хто виступає страхувальником при обов'язковому медичному страхуванні для непрацюючого населення?

- а) медичні організації;
- б) підприємства;
- в) спеціалізовані біржі;
- г) держава.

18. Асистанська компанія – це

- а) програма медичного страхування;
- б) організація, яка на професійному рівні здійснює цілодобову координацію надання допомоги застрахованим особам та контролює процес витрат для страхових компаній;
- в) сума накопичення страхових платежів за мінусом витрат на ведення справи, що повертається страхувальникові у випадку дострокового припинення договору страхування;
- г) вірної відповіді не має.

19. Страховим випадком за умовами медичного страхування є:

- а) нещасний випадок;

- б) будь-яке захворювання;
- в) звернення застрахованого до медичної установи зі скаргами на здоров'я;
- г) вірні усі відповіді.

20. Суб'єктами добровільного медичного страхування є:

- а) страхувальники;
- б) страхові компанії;
- в) медичні заклади;
- г) вірні усі відповіді.

ЗАВДАННЯ 2. Визначити правильні (п) чи неправильні (н) є твердження.

1. Особисте страхування є домінуючим страхуванням у світі.
2. Метою особистого страхування є організація виплати страхового відшкодування окремим громадянам і членам їх родин на випадок виникнення різних подій, що відображаються на житті, здоров'ї та працездатності цих громадян
3. Об'єкти особистого страхування мають вартісну оцінку, яка залежить від строку страхування та віку страхувальника.
4. Дожиття страхувальника дозволяє поєднувати ризикові види страхування з інтересами збереження, що робить надзвичайно привабливим страхування життя навіть в умовах економічної кризи.
5. Основу особистого страхування складає добровільне страхування життя, види якого передбачають виплату страхової суми страхувальником або іншим особами, у зв'язку: з дожиттям до обумовленого в договорі терміну або події; з настанням смерті застрахованої особи.
6. Страховим ризиком при страхуванні життя є сама смерть, бо страховий ризик має два аспекти: померти в молодому віці або раніше середньої тривалості життя; жити в старості, маючи велику тривалість життя, що потребує отримання регулярних доходів без продовження трудової діяльності.
7. Договір страхування життя передбачає можливість індексації, редуціювання страхової суми, та обов'язковість збільшення розміру страхової суми на величину інвестиційного доходу
8. У межах викупних сум за діючими договорами страхування життя страховик має право взяти довгостроковий кредит на будівництво житла. Кредит видається на умовах цільового використання та платності, а викупна сума є заставою
9. При довічному страхуванні життя – страховик приймає на себе зобов'язання по виплаті страхової суми, встановленої у договорі страхування, вигодонабувачам застрахованого при дожиттю його до 75 річного віку.
10. Метою страхування ренти є забезпечення страхувальникові звичайного для нього матеріального стану незалежно від змін, які пов'язані зі станом здоров'я, зменшенням або втратою працездатності, старістю.

ЗАВДАННЯ 3. Наведіть фактори, які на Вашу думку, негативно впливають на розвиток ринку страхування життя.

ЗАВДАННЯ 4. Опишіть дві особливості весільного страхування

Таблиця 7.1 Особливості весільного страхування

<i>Особливості весільного страхування</i>	Перша особливість
	Друга особливість

ЗАВДАННЯ 5. Охарактеризувати особливості страхування від нещасних випадків різних страхових компаній (табл.7.2).

Таблиця 7.2 Особливості страхування від нещасних випадків на ринку страхування України

Критерії характеристики			
Що є нещасним випадком?			
Перелік страхових ризиків			
Хто може бути застрахованим (можливі обмеження)			
Строк дії договору страхування			
Територія дії договору страхування			
Розмір страхових виплат			
Хто отримує страхову виплату?			
Строк здійснення страхової виплати			
.....			
.....			

ЗАДАЧІ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ

Задача 1

Військовослужбовець Якимишин В.Г. купив залізничний квиток до станції Київ вартістю 250 грн і під час поїздки був травмований внаслідок аварії поїзда. Лікування травми тривало 90 днів, після чого йому була встановлена 3 група інвалідності. Визначити розмір страхової премії, страхової виплати, котру він повинен отримати за наслідки травми. Назвіть і документи, котрі він повинен представити в страхову компанію для отримання виплати.

Задача 2.

Визначіть розмір страхової суми та порядок її виплати, яку необхідно сплатити пасажиру залізничного транспорту, якщо під час поїздки стався страховий випадок у результаті якого: 1) пасажир тимчасово втратив працездатність на 127 днів, а потім його визнали інвалідом другої групи. Пасажир мав квиток щодо свого перевезення; 2) пасажир отримав першу групу інвалідності і не мав квитка щодо свого перевезення, Але користувався правом на безкоштовний проїзд відповідно до чинного законодавства.

Задача 3.

Після оголошення посадки у транспортному засобі з пасажиром, який мав квиток, стався страховий випадок. У разі цього пасажир тимчасово втратив працездатність на 265 днів, а потім йому було встановлено першу групу інвалідності. Визначіть розмір страхової суми, що буде виплачена застрахованому. Порядок її виплати.

Задача 4.

Визначити, яку суму страхових платежів повинен перерахувати за квартал залізничний вокзал на рахунок страхової компанії, з якою укладений договір на здійснення обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті. Загальна вартість проданих квитків в розрізі місяців кварталу: 1-й – 860 тис. грн.; 2-й – 750 тис. грн.; 3-й 473 тис. грн. Розмір страхового тарифу визначити згідно з чиним законодавством щодо порядку проведення обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті.

Задача 5.

Громадянин купив залізничний квиток вартістю 70 грн. і під час поїздки був травмований внаслідок аварії поїзда. Лікування травми тривало 170 днів, після чого йому була встановлена III група інвалідності. Визначте величину страхового платежу і розмір страхового відшкодування, яке повинен отримати громадянин за наслідки травми.

Задача 6.

Громадянин уклав зі страховою компанією договір добровільного страхування від нещасних випадків строком на 1 рік на суму 60 тис. грн. Через місяць після вступу в дію договору громадянин зазнав травми, що спричинило втрату працездатності протягом 120 днів, після чого отримав II групу інвалідності. Визначте розмір загальної страхової виплати за страховими випадками, якщо за кожен день тимчасової втрати працездатності страхова компанія виплачує 0,15% страхової суми.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає сутність особового страхування?
2. Назвіть підгалузі й види особового страхування.
3. У чому полягає соціальна роль особового страхування?

4. За якими ознаками можна класифікувати види договорів страхування життя?
5. Охарактеризуйте економічний механізм страхування життя. Чим він відрізняється від механізму ризикового страхування?
6. Розкрийте сутність і значення страхування від нещасних випадків.
7. Чим медичне страхування відрізняється від страхування від нещасних випадків?
8. Які існують програми добровільного медичного страхування?

Практичне заняття до теми 8: Майнове страхування

Питання для опитування:

1. Сутність та особливості майнового страхування
2. Страхування транспортних засобів та вантажів

Дати визначення термінів: майнове страхування, вартість майна, балансова вартість майна, дійсна вартість майна, відновлювальна вартість майна, добровільні види майнового страхування, обов'язкові види майнового страхування.

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Визначити правильні (п) чи неправильні (н) є твердження.

1. Розмір страхових платежів залежить від документів, необхідних для встановлення причин і розміру збитку, національності страхувальника та ін.
2. При укладанні договору страхування, страхувальник зобов'язаний надати страховику правдиву інформацію, на вибір страховика, що має значення для оцінки платоспроможності страхувальника.
3. Об'єктом страхування виступає: відповідальність за вчиненні пошкодження третім особам.
4. Основні види страхування майна громадян: страхування будівлі, страхування домашнього майна, страхування засобів наземного транспорту, страхування мисливської зброї, страхування, тварин громадян, страхування ремонту квартир, і т.д.
5. Адміністративна відповідальність – це обов'язок працівника відшкодувати збитки завдані ним підприємству своїми явно протиправними діями, згідно з порядком установленого законодавством.
6. Ліміт відповідальності страховика – це верхня межа розміру відшкодування.
7. Страховими ризиками виступають: майно, яке розташоване у застрахованому приміщенні, але не належить страхуванню.
8. В залежності від статусу страхувальника майнове страхування поділяється на : -обов'язкове та добровільне.
9. Добровільне страхування – це перелік страхових ризиків, у випадку виникнення яких страховик бере на себе зобов'язання відшкодувати збитки.
10. Підприємства можуть укласти такі види договорів страхування майна: - основні; - додаткові; - спеціальні.
11. За основним договором можна застрахувати все майно, що належить підприємству: будівлі, споруди, передавальні пристрої, силові та інші машини, обладнання, транспортні засоби, риболовецькі судна, знаряддя

- лову, об'єкти незавершеного виробництва, інвентар, готову продукцію, сировину, товари, матеріали та інше майно.
12. Страхова відповідальність-страхування майна фізичних осіб, що проводиться на випадок створення фінансової безпеки для власника майна.
 13. Аварійні комісари- громадяни або юридичні особи, які діють від імені та за дорученням страховика і виконують частину його страхової діяльності (укладення договорів страхування, одержання страхових платежів, виконання робіт, пов'язаних з виплатами страхових сум і страхового відшкодування).
 14. Цивільна (цивільно-правова) відповідальність як один із видів юридичної відповідальності суб'єктів господарювання – це встановлені нормами цивільного та господарського права юридичні наслідки за невиконання або неналежне виконання особою передбачених правом обов'язків, що пов'язано з порушенням суб'єктивних прав іншої особи.
 15. До добровільних видів страхування відносяться: авіаційне страхування, страхування ліній електропередач, страхування водного транспорту (певних видів), тощо.
 16. До обов'язкового майнового страхування відносяться: страхування повітряного транспорту, страхування від стихійного лиха, страхування залізничного транспорту, тощо.
 17. Кожна сума, за кожним застрахованим об'єктом, має відповідати вартості, яку страхувальник визначив самостійно.
 18. Компенсування завданої шкоди є метою страхування майна.
 19. До предметів, що не страхуються відносяться: цінні папери, рукописи, технічні носії, дорогоцінні метали, тощо.

ЗАДАЧІ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ

Задача 1

Громадянин уклав договір охорони квартири за допомогою засобів сигналізації на суму 10 тис. грн. та договір страхування домашнього майна на суму 100 тис. грн. В період дії обох договорів відбулася крадіжка, з квартири було викрадено майна на загальну суму 105 тис. грн., разом із ювелірними виробами вартістю 5 тис. грн. На основі переліку викраденого майна, складеного страхувальником та підтвердженого органами міліції, страхова компанія обчислила збиток у розмірі 90 тис. грн. Визначити розмір страхового відшкодування, який отримає громадянин.

Задача 2

Громадянин уклав договір страхування холодильника. У результаті вибуху його було знищено. Вартість нового холодильника - 7500 грн. Знос на день страхового випадку становив 10%. Визначити суму страхового відшкодування, яку отримає страхувальник.

Задача 3

Договором добровільного страхування цивільної відповідальності автовласника встановлено ліміт на один страховий випадок у розмірі 7000 грн. У результаті страхового випадку нанесена шкода 3 особам: першій – на суму 3500 грн., другій – на суму 2000 грн., третій – на суму 6000 грн. Визначити розмір виплат кожній постраждалій особі.

Задача 4

Майновий комплекс підприємства оцінено 2,5 млн грн. Страхова компанія погодилась укласти договір страхування на страхову суму 2 млн грн від ризиків стихійних явищ, вогню, протиправних дій третіх осіб. Розміри страхових тарифів становлять, відповідно 0,5; 1,2 і 5 %. Страхувальник погодився встановити додаткові заходи безпеки, що привело до отримання знижки до ризику протиправних дій третіх осіб розміром 10 %. Договором страхування передбачена безумовна франшиза 7 %. Визначити: а) розмір страхового відшкодування, якщо сталася пожежа й витрати на відновлення майна склали 1 млн грн; б) розмір страхового платежу за цим договором; в) перелік документів для отримання страхового відшкодування.

Задача 5

Автомобіль застраховано за системою першого ризику на суму 15 000 грн при страховій оцінці 25 000 грн. Збиток страхувальника у зв'язку з пошкодженням автомобіля склав 18 000 грн. Визначте розмір страхового відшкодування. Додатково розрахуйте суму відшкодування у випадку страхування автомобіля за системою пропорційної відповідальності та на основі дійсної вартості.

Задача 6

Юридична особа – власник повітряного судна – вирішив його застрахувати. Максимальна злітна вага судна – 14 000 кг. Балансова вартість літака – 500 тис. грн. Унаслідок вимушеної посадки повітряного судна на місцевість, непридатну для цього, літак було втрачено. Визначити: а) розмір страхового платежу за умови що договір страхування укладено в обов'язковій формі строком на 1 рік за максимального розміру страхового тарифу; б) розмір страхового відшкодування; в) перелік документів для отримання страхового відшкодування.

Задача 7

У страхову компанію звернулося з заявою підприємство «Олімп» про пожежу, яка сталася в цеху даного підприємства. У результаті страхового випадку пошкоджено основних засобів на суму 28400 грн. Балансова вартість основних засобів, заявлених підприємством, склала 52150 грн. Договір страхування майна підприємства укладено терміном на 1 рік на страхову суму 50000 грн., а страховий платіж склав 500 грн. Договір страхування укладено на умові наявності безумовної франшизи в розмірі 1500 грн. по кожній страховій події. Визначити розмір суми страхового відшкодування, зазначити перелік документів, необхідних для вирішення питання про страхове відшкодування.

Задача 8

Визначити страхове покриття за системою першого ризику і системою пропорційної відповідальності на основі таких даних:

- вартість застрахованого майна – 12 тис. грн.;
- страхова сума за договором страхування – 10 тис. грн.;
- збиток страхувальника внаслідок страхової події – 6,5 тис. грн.

Задача 9

Страхова оцінка нерухомого майна машинобудівельного підприємства – 12 млн. грн. Чотири страхові компанії укладають договір його співстрахування і розподіляють відповідальність між собою так: перша бере 20% ризику, друга – 25%, третя – 40%, четверта – 15%. Визначить величину страхових платежів, котру отримає кожна з них, якщо страховий тариф становить 0,6%, і розмір виплати страхового відшкодування кожного учасника співстрахування, якщо збиток становить 4,4 млн. грн.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягають зміст і мета майнового страхування?
2. Які види майнового страхування виокремлюють відповідно до відмінностей об'єктів майнового страхування?
3. Які Ви знаєте обов'язкові види майнового страхування?
4. Які категорії майна не підлягають страхуванню?
5. Які найбільш типові ризики передбачають договори страхування: нерухомого майна, транспортних засобів, вантажів, домашнього майна?
6. Як страхувальник бере участь у покритті збитку?
7. Яка різниця між збитком і страховим відшкодуванням за страхування майна?
8. У яких випадках використовують основні договори з майнового страхування й за яких умов виникає потреба в додаткових договорах?
9. Які особливості страхового оцінювання за страхування майна фізичних осіб?
10. Як здійснюють страхування домашнього майна?
11. Як визначають збитки й сплачують страхове відшкодування за страхування тварин і врожаю?
12. Чим відрізняються повне й часткове авто-каско?
13. Які фактори впливають на розмір страхового платежу за страхування автотранспортних засобів?

Практичне заняття до теми 9: Страхування відповідальності

Питання для опитування:

1. Характеристика страхування відповідальності
2. Обов'язкове страхування відповідальності власників собак та громадян, що мають у власності зброю
3. Страхування професійної відповідальності

Дати визначення термінів: «Зелена карта», Моторне (транспортне) страхове бюро, об'єкт страхування відповідальності, страхування відповідальності, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, страхування професійної відповідальності.

Практичні завдання:

ЗАВДАННЯ 1. Дати відповіді на тестові завдання:

1. Страхування відповідальності – це:

- а) підгалузь страхування;
- б) вид страхування;
- в) галузь страхування;
- г) форма страхування.

2. Розрізняють такі форми страхування відповідальності:

- а) повна та часткова форми зобов'язання;
- б) обов'язкове й добровільне;
- в) страхування відповідальності власників транспортних засобів і власників морського транспорту;
- г) відсутні правильні відповіді.

3. Страхування відповідальності передбачає:

- а) можливість заподіяння моральної шкоди страхувальником третім конкретним особам, обумовленим у договорі страхування;
- б) можливість заподіяння шкоди страхувальником лише майну третіх осіб, яким згідно з їх заявою здійснюють відповідні виплати;
- в) можливість заподіяння шкоди страхувальником як здоров'ю, так і майну третіх осіб, щодо яких за законом або згідно з рішенням суду здійснюють відповідні виплати, що компенсують завдану шкоду;
- г) можливість заподіяння шкоди здоров'ю самого страхувальника.

4. Особливістю страхування відповідальності є:

- а) застрахована особа відома на момент укладення договору страхування;
- б) за страхування відповідальності страхувальник отримує страхове відшкодування відповідно до розміру збитків;

в) на страхування відповідальності значно впливає неможливість визначення третьої (потерпілої) особи й розміру збитків під час укладення договору страхування;

г) страхову суму за майновими збитками визначають на підставі реальної вартості майна.

5. Якого з видів відповідальності не страхують:

а) відповідальності товаровиробника за якість продукції;

б) професійної відповідальності;

в) кримінальної відповідальності;

г) відповідальності роботодавця?

6. Здійснення виплат за збитки, заподіяні майну потерпілих у ДТП, що трапилися з вини водіїв невстановленого транспорту:

а) не відшкодовують;

б) відшкодовує МТСБУ;

в) відшкодовують коштом виплат соціального страхування;

г) відшкодовує страховик, що продав поліс ОСЦПВВТЗ.

7. За договором ОСЦПВВТЗ обов'язковий ліміт відповідальності страховика за шкоду, заподіяну майну потерпілого, становить:

а) 260 000 грн;

б) 50 000 грн;

в) 130 000 грн;

г) 100 000 грн.

8. У разі укладення ОСЦПВВТЗ установлюють франшизу розміром:

а) 10 % від страхової суми;

б) що не перевищує 2 % ліміту відповідальності страховика;

в) 1 % від ліміту відповідальності страхувальника;

г) 5 % від страхової премії.

9. Шкодою, заподіяною життю та здоров'ю потерпілого внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, є шкода, пов'язана:

а) лише з лікуванням потерпілого й стійкою втратою працездатності потерпілим;

б) винятково з тимчасовою втратою працездатності потерпілим і стійкою втратою працездатності потерпілим; в) лише зі смертю потерпілого;

г) з лікуванням потерпілого, тимчасовою й стійкою втратою працездатності, смертю потерпілого (зокрема моральною шкодою).

10. Єдиний зразок страхових свідоцтв (полісів, сертифікатів), що є формою договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, а також розмір базового платежу, встановлюють:

а) МТСБУ за погодженням із Уповноваженим органом нагляду;

б) відповідними розпорядженнями Уповноваженого органу нагляду;

в) відповідними постановами КМУ;

г) усі відповіді правильні.

11. Страховим бюро України, що об'єднує страховиків, які займаються зовнішнім страхуванням, і представляє інтереси своєї країни в Центральному бюро «Зеленої карти», є:

- а) бюро «Зеленої карти» України;
- б) МТСБУ;
- в) в Україні ці функції виконують страхові компанії, що здійснюють зовнішнє страхування ОСЦПВВТЗ;
- г) усі відповіді правильні.

12. Міжнародна система «Зелена картка» діє:

- а) у країнах Близького Сходу;
- б) переважно в країнах Європи;
- в) переважно в США;
- г) лише в країнах Африки.

13. За договором ОСЦПВВТЗ обов'язковий ліміт відповідальності страховика за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю потерпілого, становить:

- а) 130 000 грн;
- б) 260 000 грн;
- в) 150 000 грн;
- г) 100 000 грн.

14. Які з наведених нижче функцій виконує Моторне (транспортне) страхове бюро України:

- а) забезпечує фінансову стабільність страхових операцій на умовах солідарної відповідальності учасників об'єднання;
- б) здійснює управління централізованими страховими резервними фондами;
- в) укладає угоди з уповноваженими організаціями інших країн про взаємне визнання договорів на страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
- г) усі відповіді правильні.

15. Для заохочення безаварійної експлуатації транспортних засобів під час укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності страховики мають право застосовувати:

- а) систему бонус-малус;
- б) превентивні заходи;
- в) пропорційну систему;
- г) понижувальний коефіцієнт.

16. Страховик не відшкодовує за договором ОСЦПВВТЗ:

- а) шкоди майну, пов'язаної з пошкодженням чи фізичним знищенням транспортного засобу;
- б) шкоди, заподіяної життю та здоров'ю пасажирів, які перебували в транспортному засобі, що спричинив дорожньо-транспортну пригоду;

- в) шкоди майну, пов'язаної з пошкодженням чи фізичним знищенням доріг, дорожніх споруд, технічних засобів регулювання руху;
- г) шкоди майну, пов'язаної з пошкодженням чи фізичним знищенням майна потерпілого.

17. За договором страхування цивільної відповідальності повітряного перевізника й виконавця повітряних робіт щодо відшкодування збитків, заподіяних пасажиром, багажу, пошти, вантажу, страховим випадком вважають:

- а) авіаційну пригоду за участі повітряного судна страхувальника, внаслідок якої пошкоджено або знищено майно страхувальника;
- б) авіаційну пригоду за участі повітряного судна страхувальника, внаслідок якої настає його цивільна відповідальність за заподіяну пасажиром шкоду;
- в) авіаційну пригоду за участі повітряного судна страхувальника, внаслідок якої забруднено об'єкти навколишнього природного середовища;
- г) усі відповіді правильні.

18. За договором страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції відшкодовують збитки, спричинені:

- а) неправильним зберіганням продукції на складі страхувальника;
- б) дефектними товарами;
- в) вадами в конструкції продукції;
- г) немає правильної відповіді.

19. На розмір тарифних ставок за договором страхування професійної відповідальності впливають:

- а) стан здоров'я страхувальника;
- б) стаж роботи страхувальника;
- в) вид професії страхувальника;
- г) помилку страхувальника.

20. Вартість «Зеленої карти» залежить від:

- а) марки автомобіля;
- б) строку експлуатації автомобіля;
- в) країни, до якої він їде;
- г) усі відповіді правильні.

ЗАДАЧІ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ

Задача 1

Фізична особа - власник німецької вівчарки під час реєстрації тварини уклав договір обов'язкового страхування відповідальності громадян агресивних порід собак терміном на 1 рік. Вказати на величину страхового внеску страхувальника. На який максимальний термін власник собаки може укласти договір? Визначити обсяг страхової виплати, якщо ненавмисними діями буде спричинено страховий випадок з наслідком для третьої постраждалої особи у формі першої групи інвалідності тимчасової втрати. Вказати на ліміти

відповідальності страхової компанії за іншими можливими наслідками заподіяння шкоди здоров'ю і майну третіх осіб унаслідок непередбачуваної агресивної дії собаки. Які ще породи собак відносяться до агресивних згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 9 липня 2002 р. № 944 «Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, що може бути заподіяна третім особам».

Задача 2

Власник вогнепальної мисливської зброї під час проведення реєстраційної процедури уклав договір обов'язкового страхування відповідальності громадян, що мають у власності зброю терміном на 1 рік. Вказати на величину страхового внеску страхувальника. На який максимальний термін власник зброї може укласти договір? Визначити обсяг страхової виплати, якщо ненавмисними діями буде спричинено страховий випадок з наслідком для третьої постраждалої особи у формі тимчасової втрати працездатності тривалістю 60 днів. Вказати на ліміти відповідальності страхової компанії за іншими можливими наслідками ненавмисного заподіяння шкоди здоров'ю і майну третіх осіб громадянами, що мають у власності зброю.

Задача 3

У договорі страхування професійної відповідальності нотаріуса передбачена страхова сума 100000 грн і умовна франшиза 8000 грн. У результаті упущення під час виконання службових обов'язків, клієнт зазнав збитків на 60000 грн. Крім того, витрати, які зазнав пред'явник претензії, становили 4000 грн, а витрати нотаріуса зі згоди страховика – 1300 грн. Визначте страхове відшкодування, виплачене страховиком клієнту нотаріуса.

Задача 4

Українська туристична компанія «Планета відпочинку» пропонує згідно з контрактом про співпрацю у сфері туризму з єгипетською компанією «Піраміда» реалізувати групові та індивідуальні тури у міста Шарм-ель-Шейх та Хургада на суму 700000 грн з імовірністю отримання прибутку 105000 грн (15 %). Туристична компанія вирішила застрахувати туристичний ризик із відповідальністю недоотримання запланованого прибутку з різницею 70 %. За непередбачуваних обставин фактична реалізація путівок становила 500000 грн, прибуток – лише 70000 грн (10 %). Визначте розмір фінансового збитку і величину страхового відшкодування туристичній компанії.

Питання для самоконтролю:

1. Які зміст і мета страхування відповідальності?
2. Які види страхування відповідальності виокремлюють відповідно до відмінностей видів відповідальності?
3. Які ви знаєте обов'язкові види страхування відповідальності?
4. Які ризики передбачають договори страхування відповідальності?
5. Як виражається власна участь страхувальника в покритті збитку?
6. У чому проявляється необхідність установлення двох страхових сум (лімітів) у договорах страхування відповідальності?

7. У чому полягає різниця між збитком і страховою виплатою за страхування відповідальності.
8. Які особливості встановлення страхових сум за страхування відповідальності? Що означає поняття «ліміт страхової відповідальності»?
9. Яка мета здійснення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів?
10. У яких випадках виплати здійснює Моторно-транспортне страхове бюро України?
11. Як визначають збитки й сплачують страхову виплату за збитками щодо життя та здоров'я постраждалих у ДТП?
12. Які функції виконує міжнародна система «Зелена карта»?
13. Які фактори впливають на розмір страхового платежу за обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів?

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

1. Balytska M. V. Specifications of the sources of securing insurance company's financial stability. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. № 1, Vol. 3. P. 4-10.
2. European insurance in Figures URL: <https://www.insuranceeurope.eu/insurancedata>
3. Global marine insurance report 2019. URL: <http://www.iumi.com/committees/facts-a-figurescommittee/> statistics
4. Базилевич В.Д. Страхування: підручник. Київ : Знання, 2012. 1019 с.
5. Верховна рада України : офіційний сайт. URL: www.zakon.rada.gov.ua/.
6. Говорушко Г. А. Страхові послуги : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. 400 с.
7. Говорушко Т. А., Стецюк В.М., Толстенко О.Ю. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
8. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. URL: www.ukrproject.gov.ua.
10. Долгошея Н. В. Страхування в запитаннях і відповідях : підручник. Київ : Знання, 2010. 543 с.
11. Європейська організація страхування та пенсійного забезпечення (EIOPA). URL: <https://eiopa.europa.eu>
12. Про страхування: Закон України від 4 жовтня 2001 р. №2745-III URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96>
13. Історія страхування : навч. посіб. / С.К. Реверчук та ін. Київ : Знання, 2012. 213 с.
14. Міністерство аграрної політики та продовольства України: офіційний сайт. URL: <http://www.minagro.kiev.ua/>.
15. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.gov.ua>
16. Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://www.nfp.gov.ua>.
17. Плиса В. Й. Страхування : навч. посіб. Київ : Каравела, 2010. 464 с.
18. Про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика: Положення від 06 липня 2018 р. №782/32234 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#n25>
19. Рябенко Г. М., Сіренко Н. М., Кравченко А. С. Страхування : навч. посіб. Миколаїв : МНАУ, 2014. 426 с.
20. Світлична О. С., Сташкевич Н. М. Управління фінансами страхових організацій : навч. посіб. Одеса : Атлант. 2015. 258 с.
21. Фисун І. В. Страхування : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2011. 240 с.
22. Фориншурер страхування URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/19/6/4>
23. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку : монографія. Київ : КНЕУ, 2011. 296 с.

Навчальне видання

СТРАХУВАННЯ

методичні рекомендації для практичних занять здобувачів вищої освіти ступеня «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної форми навчання

Укладачі: **Сіренко** Наталя Миколаївна
Шишпанова Наталія Олександрівна

Формат 60x84 1/16 Ум. друк. арк. 3,75.
Тираж 30 прим. Зам. б/н

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету.
54020 м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 490 від 20.02.2013 р.